

POLISH SCIENCE JOURNAL

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

Issue 4(37)
Part 1

POLISH SCIENCE JOURNAL

ISSUE 4(37)

Part 1

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

WARSAW, POLAND
Wydawnictwo Naukowe "iScience"
2021

ISBN 978-83-949403-4-8

POLISH SCIENCE JOURNAL (ISSUE 4(37), 2021) - Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Part 1 – 369 p.

Editorial board:

Bakhtiyor Amonov, Doctor of Political Sciences, Associate Professor of Tashkent University of Information Technologies

Mukhayokhon Botiraliyevna Artikova, doctor of science, Namangan state university

Bugajewski K. A., doktor nauk medycznych, profesor nadzwyczajny Czarnomorski Państwowy Uniwersytet imienia Piotra Mohyly

Tahirjon Z. Sultanov, Doctor of Technical Sciences, docent

Shavkat J. Imomov, Doctor of Technical Sciences, professor

Sayipzhan Bakizhanovich Tilabaev, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Temirbek Ametov, PhD

Marina Berdina, PhD

Hurshida Ustadjalilova, PhD

Dilnoza Kamalova, PhD (arch) Associate Professor, Samarkand State Institute of Architecture and Civil Engineering

Sarvinoz Boboqulovna Juraeva – Associate Professor of Philological Science, head of chair of culturology of Khujand State University named after academician B. Gafurov (Tajikistan)

Oleh Vodiany, PhD

Languages of publication: українська, русский, english, polski, беларуская, казакша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերէն

Science journal are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees.

The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

ISBN 978-83-949403-4-8

© Sp. z o. o. "iScience", 2021

© Authors, 2021

УДК 373

Нуруллаев Феруз Файзуллаевич
научный руководитель, преподаватель кафедры дошкольного образования,
Икромова Нигина Аминовна
студент направления дошкольного образования
Бухарский государственный университет
(Бухара, Узбекистан)

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРНИ АХЛОҚИЙ ТАРБИЯЛАШ

Аннотация. *Ўзбек оиласининг ўзига хослиги шарқона одоб-ахлоқ, расм-русум, урф-одат, миллий қадриятлар, анъаналар, таълим-тарбия, маънавий етуқликка интилиш кабиларнинг барҳаётлигидир. Фарзандларимизни камолга етишига мактабгача таълим ташкилоти, мактаб ва оила ўзаро ҳамкорлиги муҳим саналади.*

Калит сўзлар: *ахлоқий тарбия, умуминсоний туйғу, фалсафий қараш, миллий қадрият, мақол, ривоят, ҳадис.*

Мактабгача таълим ёшидаги болаларни ахлоқий тарбиялаш мазмуни боланинг маънавий дунёсини тарбиялаш ҳамда ривожлантиришни тақозо этади. Қадимдан ота-боболаримиз болаларни умуминсоний туйғулар, фалсафий қарашлар, миллий қадриятларимиз руҳида тарбиялаш мақсадида маталлар, мақоллар, ривоят ва ҳадислардан фойдаланганлар. Ахлоқ-одобга доир ҳадислар ёш авлодни тарбиялашдек ишга катта ҳисса қўшади. Болаларга ахлоқ-одоб, ўзаро дўстона муносабатлар, қариндош, отаона ва фарзандларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, меҳр-оқибат, ҳалоллик, поклик, адолат каби фазилатларни ва ҳасад, хиёнат, ёлгончилик, фитна-фасод, зулм каби иллатларни билиши ва уларга нисбатан ўз мустақил муносабатларини билдира олишлари лозим.

Мактабгача таълим ёшидаги болаларни ахлоқий тарбиялаш мазмуни боланинг маънавий дунёсини, унинг онгини, шахсий сифатлари ва хулқини тарбиялаш ҳамда ривожлантиришни тақозо этади. Болаларнинг ахлоқий тарбиясини ташкил этишда қуйидаги жиҳатларга алоҳида эътибор қаратиш лозим:

- турли ёш гуруҳлари учун содда ахлоқий тушунчалар ҳақида маълумот бериш;
- бола доимий равишда “нима яхши-ю, нима ёмон?” сўзининг маъносини англаб, ўз фикрини содда баён этишга эътибор қаратиш керак бўлади

Бошланғич ва мактабгача ёшдаги болаларда меҳр-шафқат, меҳнатсеварлик, инсонпарварлик, дўстлик, масъулиятлилик каби маънавий-ахлоқий фазилатларни шакллантириш тарбиячининг бевосита машғулотдаги фаолиятдан бошланади. Маънавий-ахлоқий фазилатларни тарбиялашда биз ўзбек миллий педагогикасига мурожаат қиламиз.

Мактабга тайёрлов (6-7) ёшдаги болалар ўзининг психофизиологик жиҳатдан энг мураккаб давр ҳисобланади. Болакайлар биринчи марта ўзини онасидан ажрата бошлайди. Яъни “мен ўзим” ҳақиқий мотивацияга айланади. Бу даврда бола ўзини бутунлай мустақил шахс сифатида англайди. Бу тенгдошлари билан кечадиган эркин мулоқот давомида намоён бўлади. Эндиликда болалар ҳамкорликдаги фаолиятда

шахсий қарашларини ҳимоя қилиб, ҳаётий вазиятларда ахлоқий танловни амалга ошира оладилар. Жинсидан келиб чиқиб, унга мос бўлган юриш-туриш қоидаларини онгли тарзда бажарадилар. Мактабгача ахлоқий-иродавий тайёргарликнинг қарор топишида, шунингдек, тайёрлов гуруҳидаги бола шахсий хулқ атворидаги мустақиллик, уюшганлик, интизомлилик каби хусусиятлар аҳамиятлидир. Ахлоқий фазилатларни боланинг энг кичик ёшидан оилада, мактабгача тарбия муассасаларида шакллантириб бориш керак. Болалар шуурида энг яхши ахлоқий фазилатларни шакллантириш уларнинг жуда ёшлигидан бошланади. Дастлабки тарбиянинг пойдевори қанчалик мустаҳкам бўлса, боланинг дунёқараши, диди шунчалик ривожланади, камол топади. Болаларда миллий ғурур, инсон шаъни, инсонга меҳр-муҳаббат, одамийлик, тўғрилиқ, мардлик каби инсонпарварлик ғояларини шакллантиришда ҳадисларнинг ўрни беқиёсдир. Инсонпарварлик руҳида тарбиялаш, уларни юксак маънавият, маъданият ва мустақил фикрлаш ҳамда миллий онгни шакллантиради. Одоб-ахлоқ илмини ўқиш, ёзиш, кузатиш ва насиҳатлар эшитиш орқали амалга ошириш мумкин.

Мактабгача ёшдаги болалар ҳадисларни тинглашлари, келтирилган ҳадисларга мос суръатларни бўяш ва уларни ёд олиш орқали ўрганишлари мумкин. Ушбу маънода миллий тарбиямизни ўрганиш, ундаги панд-насиҳатлар, дурдона сўзлар, ҳикматли ва ибратли ҳикоялардан озиқланиб, маънавий жиҳатдан юксалиш мумкин. Айниқса бу бебаҳо меросдан таълим-тарбия жараёнида тўғри фойдалана олиш катта аҳамият касб этади. Ҳадислар ўзида ахлоқнинг асосий қирралари бўлган – бирдамлик (шахсий манфаатларнинг умумийликнинг юқори кўриниши сифатидаги ижтимоийликка бўйсундирилиши) ва инсонпарварлик (шахсга ўз-ўзича қадрият ва якуний мақсад сифатида муносабатда бўлиш)ни мужассамлаштиради. Ахлоқий онгнинг ўзига хос тушунчалари сифатида яхшилик ва ёмонлик, бурч, виждон, шаън, қадр-қиммат каби ҳислатларни шакллантиришга хизмат қилади

Жамият томонидан инсонлар хулқининг бошқарилишига зарурат икки ўзаро боғлиқ вазифани шарт қилиб қўяди:

а) жамият онгида меъёрлар, тамойиллар, идеаллар, адолат, эзгулик ва ёвузлик каби тушунчалар кўринишида акс этадиган ва асосланадиган ахлоқий талабларни ишлаб чиқиш;

б) инсон ўз хатти-ҳаракатларини йўналтириши ва ҳаракатлантира олиши, шунингдек, ижтимоий хулқни бошқаришда иштирок эта олиши, яъни бошқа кишиларга талаб қўя билиши ва уларнинг хатти-ҳаракатларини йўналтириши ва назорат қила олиши, шунингдек, уларнинг хатти-ҳаракатларини баҳолай олиши учун бу талабларни ҳамда улар билан боғлиқ тасаввурларни ҳар бир инсон онгига сингдириш.

Айнан мана шу иккинчи вазифа инсонда шахснинг маънавий мойилликлар, ҳис-туйғулар, одатлар, барқарор ахлоқий сифатларни шакллантиришдан иборат бўлган ахлоқий тарбия орқали ҳал қилинади. Ахлоқ-одобга доир пурмаъно ҳадисларни болалар учун насиҳат сифатида ўқиб бериш ва уларни таҳлил қилиб, ёд олиш боланинг маънавий дунёсини онгини, ахлоқий ҳислатларини, шахсий сифат ва хулқини тарбиялаш учун хизмат қилади.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Эргашева Г.Б., Рахматова Г.Б. Некоторые вопросы обеспечения взаимосвязи методов и средств обучения в учебном процессе//Проблемы педагогики. № 1 (46). 2020. С. 26-28
12. Имомова Ш.М., Исмоилова М.Н. Численное решение смешанной задачи, поставленное на векторном волновом уравнении в области с углом//UNIVERSUM: ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ. №10(79), 2020. С. 22-25.

Karimov Yuldash (Gulistan, Uzbekistan) THE PLACE OF HISTORICAL FILMS IN THE FORMATION OF HISTORICAL THINKING	193
Karimova Mukaddas Otajonvna, Saydullaeva Aziza, To'ychieva Ra'noxon Nodirjon qizi (Qo'qon, Uzbekistan) AKSIOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASH TEXNOLOGIYASI.....	198
Mamatmuminova Muhabbat Gaffarovna, Urazova Umida Tulkinovna (Termez, Uzbekistan) WAYS TO INTRODUCE PRESCHOOLERS TO NATURE	203
Ochilova Farida Kudratovna (Namangan, Uzbekistan) BOLANING ICHKI RIVOJLANISHIDA MAKTAB VA OILANING O'RNI.....	206
Olimjonova Gulshanoy Kosimjon qizi (Namangan, Uzbekistan) BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI FAOLLASHTIRISHDA O'ZBEK MILLIY-MA'NAVIY MEROSIMIZNING O'RNI	212
Shermukhamedova Dilnozakhon Rakhimdjanovna (Tashkent, Uzbekistan) BLENDED EDUCATION AS A REQUIREMENT OF INNOVATIVE EDUCATION	216
Siddiqov Xasan Taxirovich (Urganch, O'zbekiston) OLIV TA'LIMDA TARBIYAVIY FAOLIYATNI TASHKIL ETISHNING PEDAGOGIK- PROFILAKTIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	219
Turabova Lobar Xusen qizi, Kamalova Dilnavoz Ixtiyorovna (Tashkent, Uzbekistan) FIZIKA FANINI O'QITISHDA ELEKTRON O'QUV QO'LLANMALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	222
Xaydarova Sayyora (Gulistan, Uzbekistan) FORMATION OF ELEMENTS OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN PUPILS OF THE PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION.....	226
Yunusova Feruzakhon Khodjiakbarovna (Tashkent, Uzbekistan) ISSUES ON THE CLASSIFICATION OF TEACHING METHODS	231
Yunusova Ozoda Sharibjonovna (Namangan, Uzbekistan) BOSHLANG'ICH SINIF "O'QISH" DARSLARIDA O'QUVCHILARNI BUYUK SIYMOLAR IJODI ORQALI TARBIYALASHNING AHAMIYATI	233
Алиева Башорат Эргашовна (Сурхандарья, Узбекистан) ПЕДАГОГИКАДА НУТҚ ТЕХНИКАСИ ВА МАДАНИЯТИ.....	240
Махмудов Юсуф Абдусаидович, Махмудов Хусниддин Юсуф ўғли (Ташкент, Узбекистан) ЭКОЛОГИК РИСК ШАРОИТИДА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ПЕДАГОГИК ДУНЁҚАРАШИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ РОЛИ ВА ЎРНИ	243
Нуруллаев Феруз Файзуллаевич, Икромова Нигина Аминовна (Бухара, Узбекистан) МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРНИ АХЛОҚИЙ ТАРБИЯЛАШ.....	246